KRITICKÉ MYŠLENÍ, KOGNITIVNÍ CHYBY A DEZINFORMACE

JAK PŘEMÝŠLET JAKO ODBORNÍK

MGR. TATIANA MALATINCOVÁ, PH.D.

ÚSTAV PSYCHOLOGIE A PSYCHOSOMATIKY LF MU

BSVP011C OBECNÁ A VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE - CVIČENÍ

MYSLÍM SÁM ZA SEBE ≠ MYSLÍM KRITICKY

CHTÍT UDĚLAT ≠ UMĚT UDĚLAT

Dle **modelu HAPA** (*Health Action Process Approach*) R. Schwarzere je nutno nejen být motivován (např. úspěšná persuaze), ale také umět přestransformovat cíl do jednání!
Dosahovaní dlouhodobého cíle není reaktivní proces.

Když se zaseknu na jedné úrovni, mohu sklouznout níž a začít pochybovat...

„Já se v tom vůbec nevyznám... Asi to nedám...“

„Když to jednou neumím, proč se s tím stresovat? Nechám to na osud...“

Devalvace cíle pomocí kognitivních zkreslení (**kognitivní disonance**)

NAŠE VLASTNÍ MYSL JE NÁŠ NEJVĚTŠÍ MANIPULÁTOR…

- TENDENCE REDUKOVAT **KOGNITIVNÍ DISONANCI** – POKUD JE MOJE CHOVÁNÍ V ROZPORU S MÝMI PŘESVĚDČENÍMI, ZMĚNÍM TO, CO JE PRO MNE SNADNĚJŠÍ ZMĚNIT
- **KONFIRMAČNÍ ZKRESLENÍ** – HODNOTÍM ARGUMENTY TAK, ABY VŽDY POTVRZOVALY TO, V CO VĚŘÍM

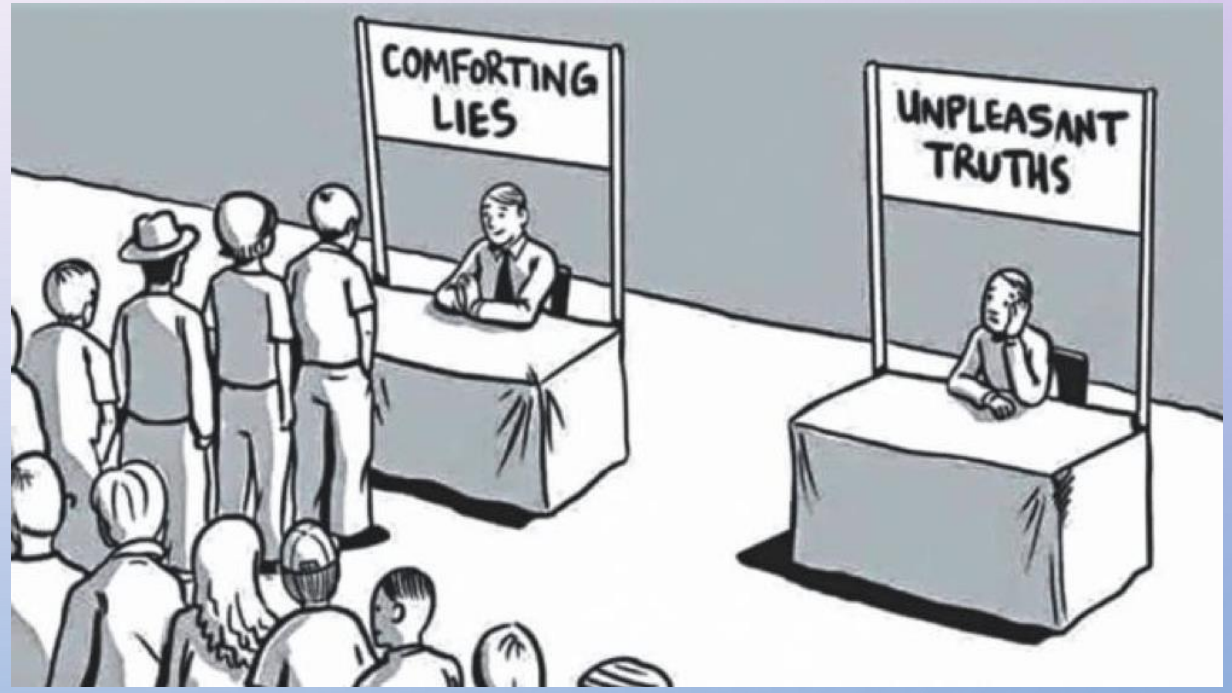

KONFIRMAČNÍ ZKRESLENÍ:

PODCEŇUJEME, JAK SNADNÉ JE V KOMPLEXNÍM SVĚTĚ NAJÍT PODPORU PRO JAKÉKOLIV TVRZENÍ...

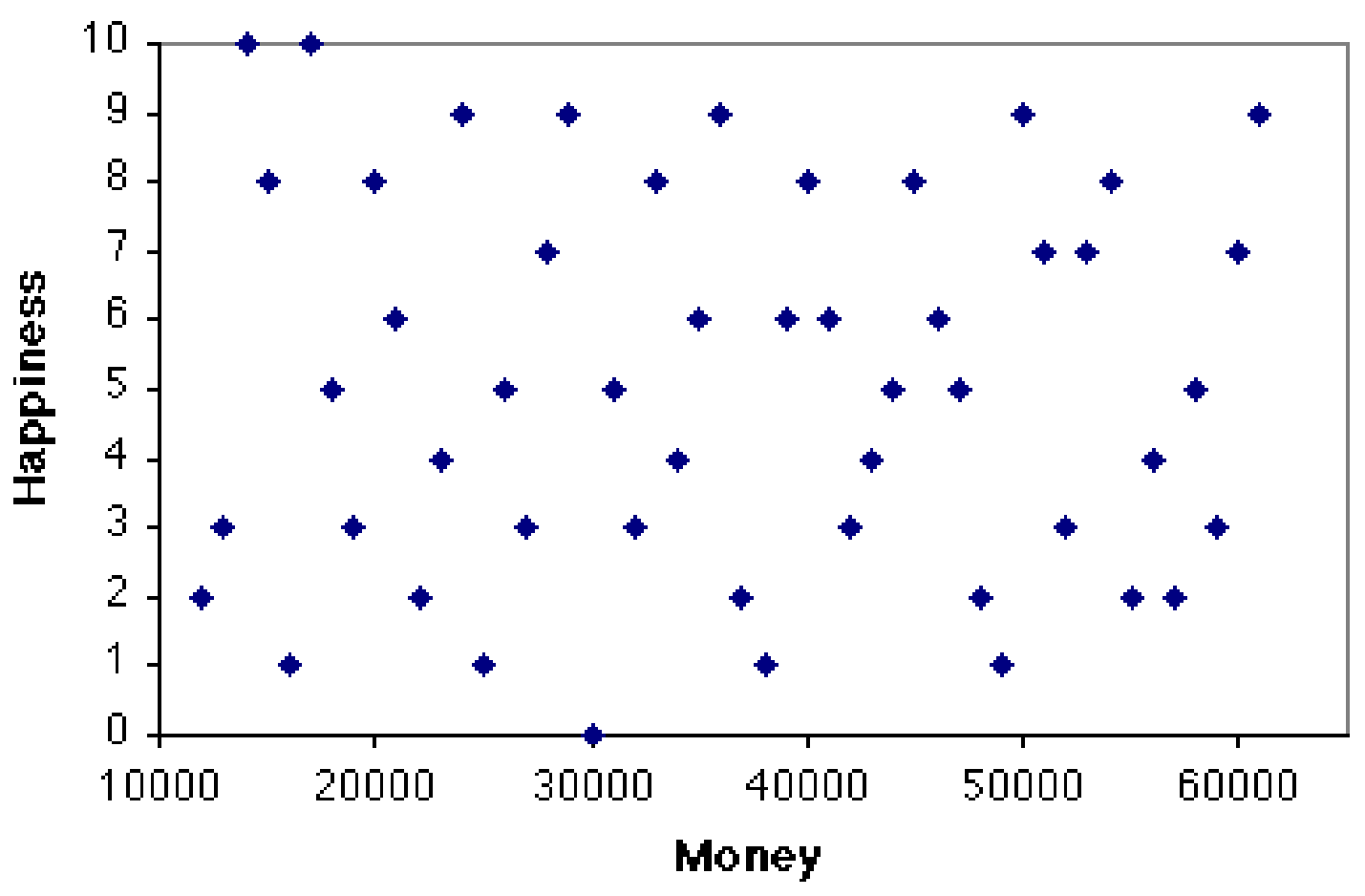

r = .00

KONFIRMAČNÍ ZKRESLENÍ:

PODCEŇUJEME, JAK SNADNÉ JE V KOMPLEXNÍM SVĚTĚ NAJÍT PODPORU PRO JAKÉKOLIV TVRZENÍ...

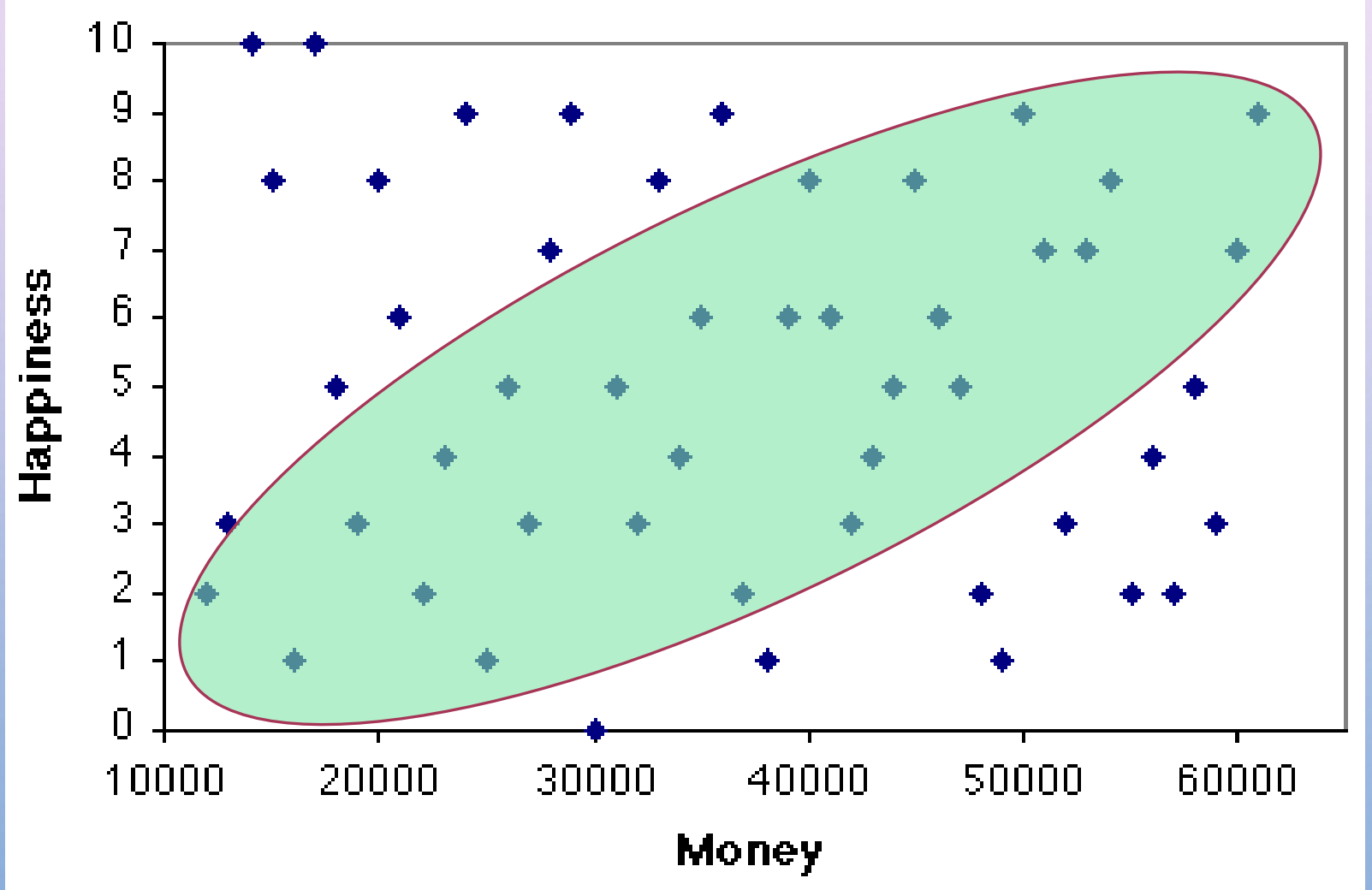

$r = .70$

KONFIRMAČNÍ ZKRESLENÍ:

PODCEŇUJEME, JAK SNADNÉ JE V KOMPLEXNÍM SVĚTĚ NAJÍT PODPORU PRO JAKÉKOLIV TVRZENÍ...

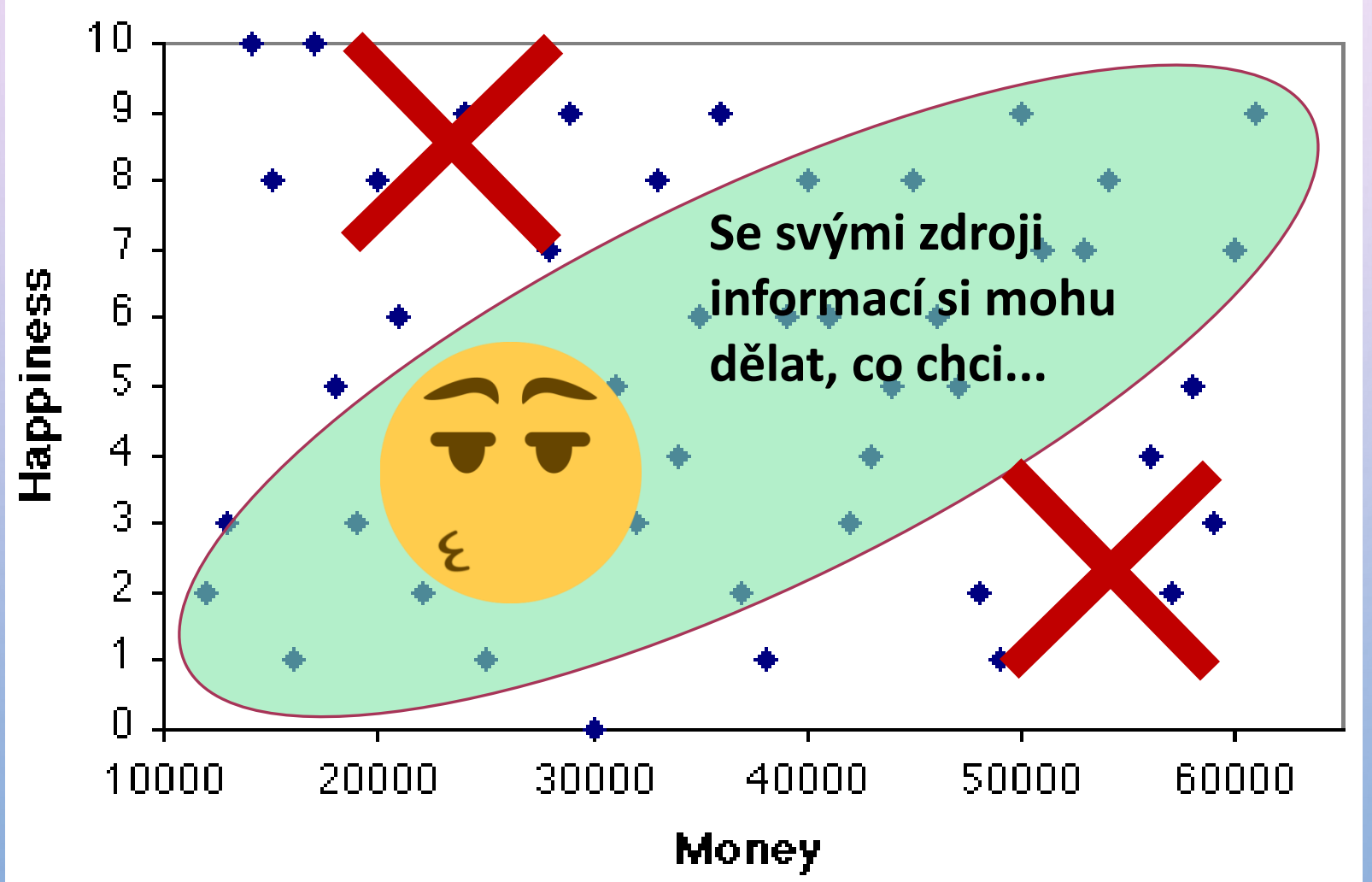

$r = .70$

LIDÉ BĚŽNĚ NEUVAŽUJÍ KRITICKY… PROČ?

OMEZENÁ KAPACITA ZPRACOVÁNÍ INFORMACÍ – ÚSPORNOST:

- NÁVYKY
- NORMY
- NAPODOBOVÁNÍ
- HEURISTIKY
- DEFENZIVNÍ MECHANISMY

Všichni jsme přirozenými obhájci vlastních předpojatostí.
Kritické myšlení je nákladné.

KORUNA ČESKÁ
1
ČESKÁ REPUBLIKA
1997

HEURISTIKY

- „MENTÁLNÍ ZKRATKY“ – POSUZOVÁNÍ, KTERÉ IGNORUJE ČÁST INFORMACE VE PROSPĚCH RYCHLEJŠÍHO DOSAŽENÍ ZÁVĚRU

PŘÍPAD K ZAMYŠLENÍ

LÉKAŘ DĚLÁ IVANOVI TEST NA PŘÍTOMNOST ZHOUBNÉHO NÁDORU. SDĚLÍ MU, ŽE DANÝ TEST UMÍ DETEKOVAT RAKOVINU V 90 % PŘÍPADECH LIDÍ, KTEŘÍ RAKOVINU SKUTEČNĚ MAJÍ. ZÁROVEŇ ALE NĚKDY FALEŠNĚ DETEKUJE PŘÍTOMNOST RAKOVINY U LIDÍ, KTEŘÍ JI NEMAJÍ, A TO PŘIBLIŽNĚ V 5 % PŘÍPADECH.

BOHUŽEL JE U IVANA TEST POZITIVNÍ. ***JAKÁ JE PRAVDĚPODOBNOST, ŽE IVAN MÁ SKUTEČNĚ RAKOVINU?***

NEVÍME, PROTOŽE NEZNÁME % LIDÍ S RAKOVINOU V POPULACI – TATO INFORMACE JE NEVYHNUTNÁ.

DŮLEŽITOST **MÍRY VÝSKYTU** (*BASE RATE*)

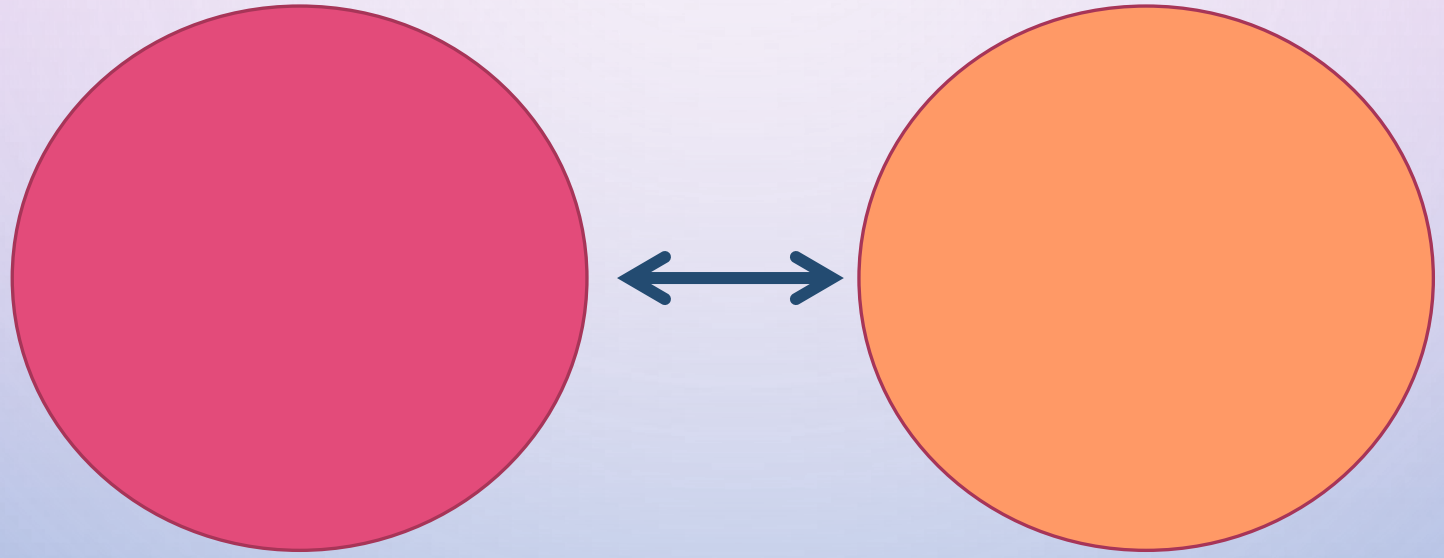

DŮLEŽITOST **MÍRY VÝSKYTU** (*BASE RATE*)

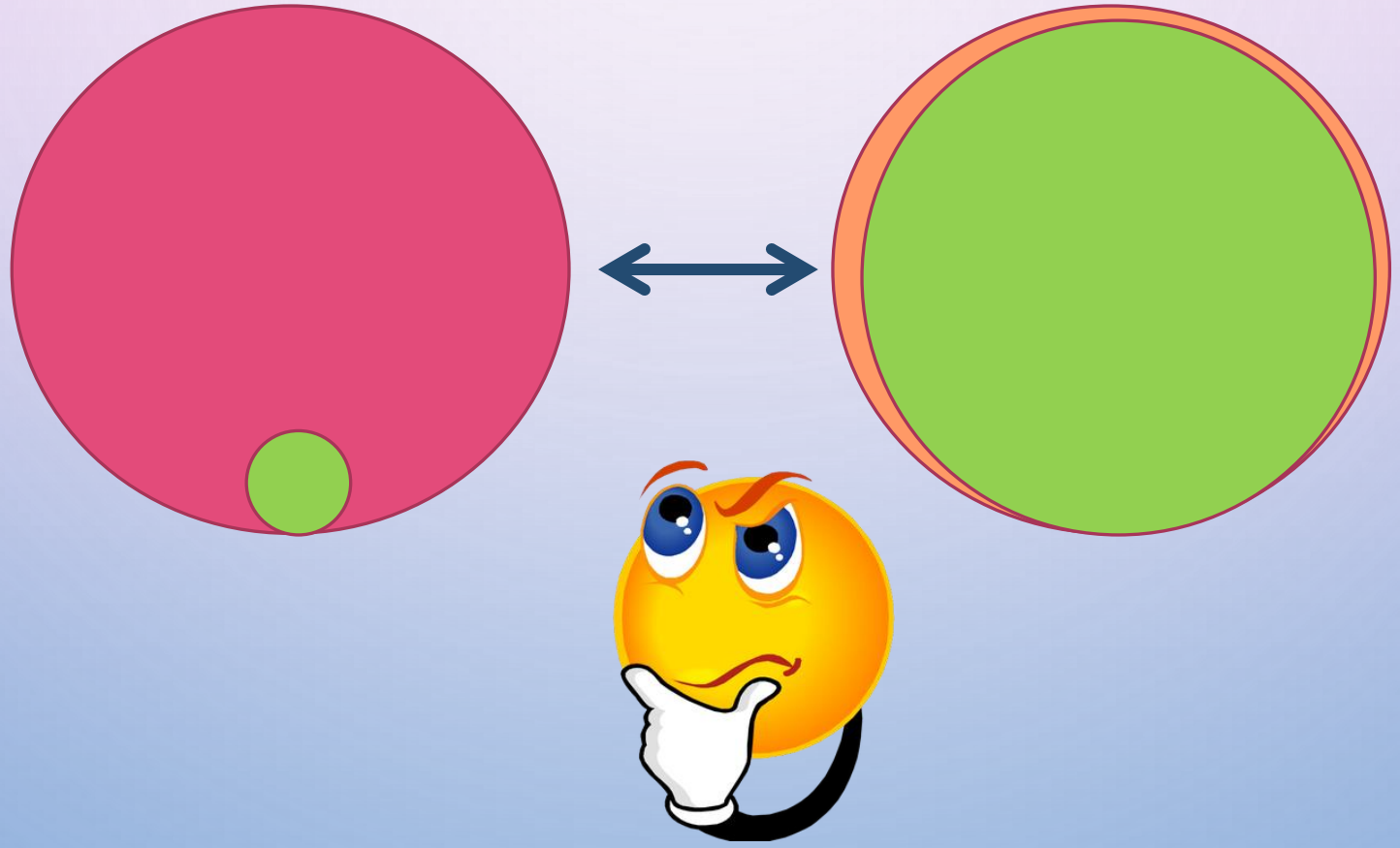

DŮLEŽITOST **MÍRY VÝSKYTU** (*BASE RATE*)

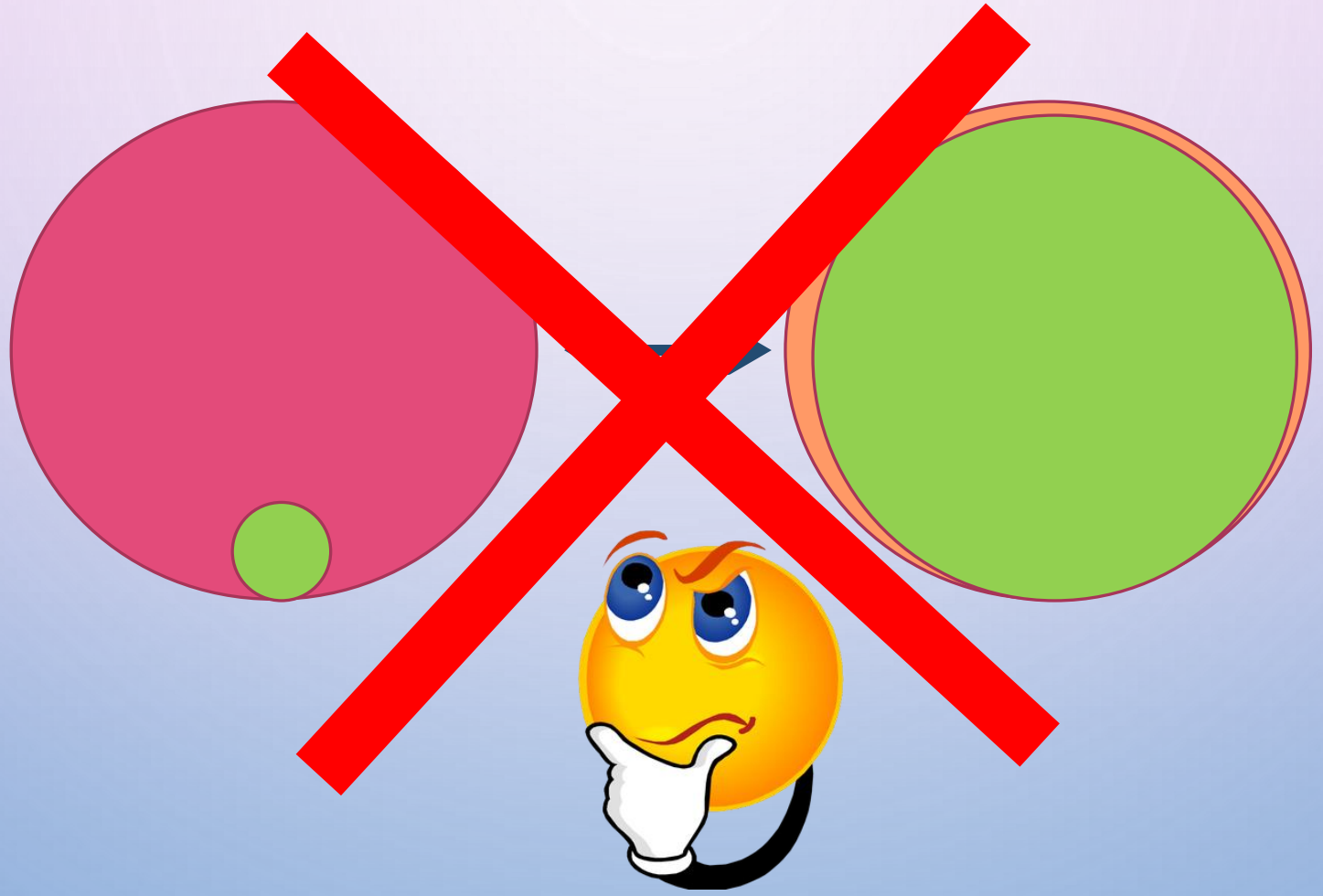

DŮLEŽITOST **MÍRY VÝSKYTU** (*BASE RATE*)

DŮLEŽITOST **MÍRY VÝSKYTU** (*BASE RATE*)

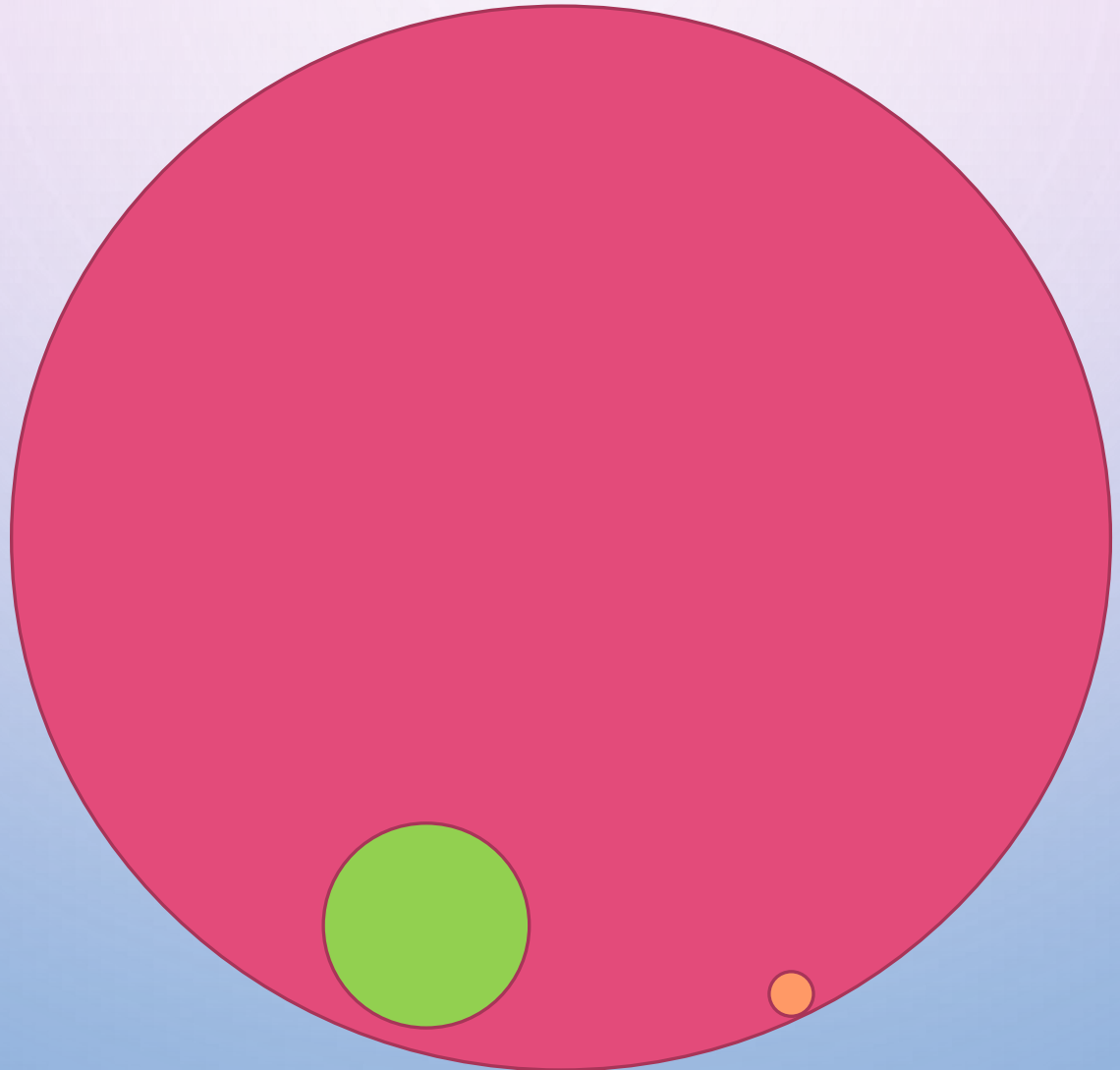

DŮLEŽITOST **MÍRY VÝSKYTU** (*BASE RATE*)

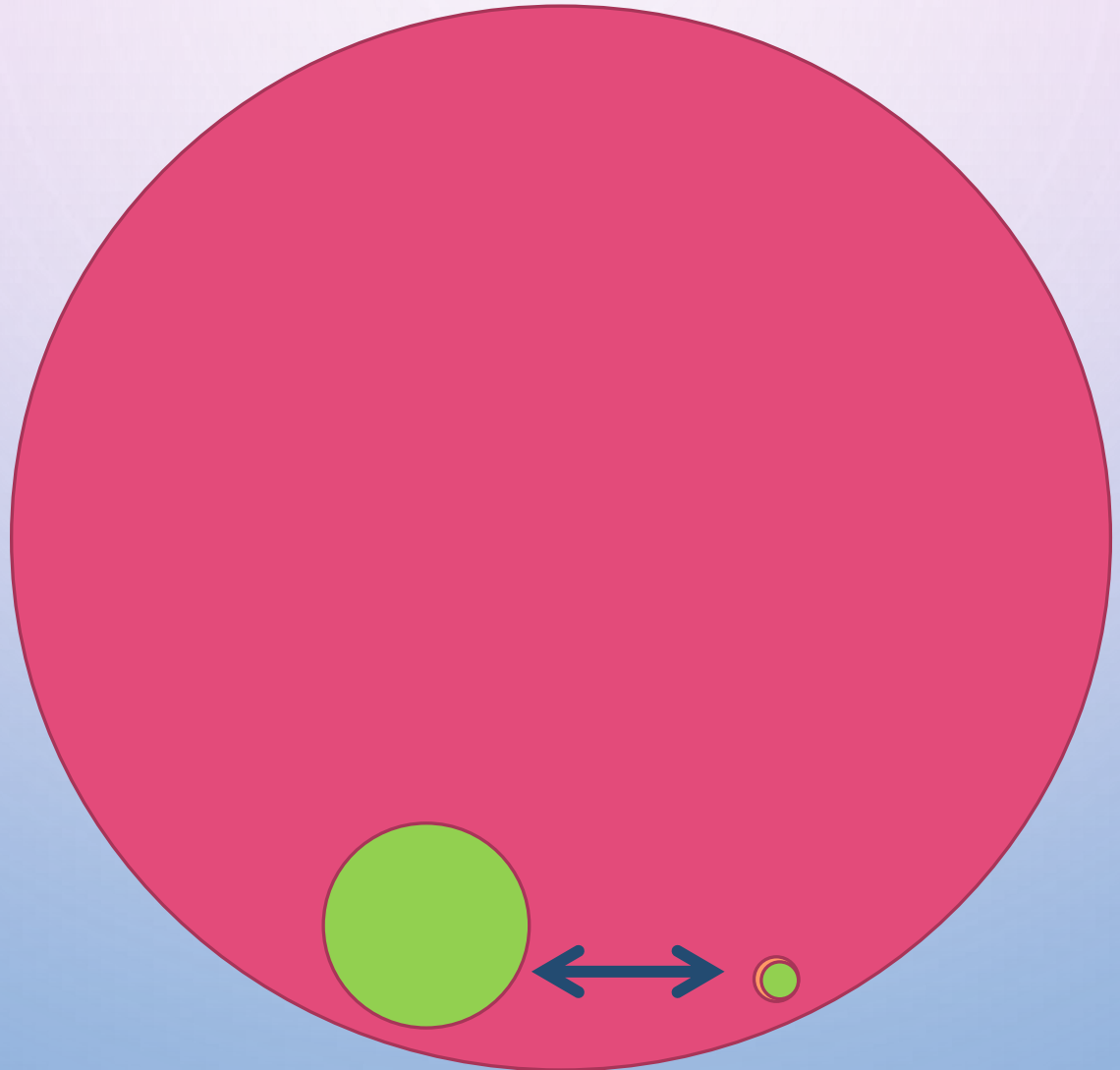

CO JE A NENÍ KRITICKÉ MYŠLENÍ?

CO LIDÉ BĚŽNĚ OZNAČUJÍ JAKO KRITICKÉ MYŠLENÍ, I KDYŽ TO KRITICKÉ MYŠLENÍ NENÍ?

SOUVISÍ KRITICKÉ MYŠLENÍ S INTELIGENCÍ?

CO JE A NENÍ KRITICKÉ MYŠLENÍ?

KRITICKÉ MYŠLENÍ JE…

- PEČLIVÉ PŘEMÝŠLENÍ ZA ÚČELEM HODNOCENÍ VÝROKŮ
- ZALOŽENO NA ZÁKONITOSTECH INDUKTIVNÍ A DEDUKTIVNÍ LOGIKY (POSUZOVÁNÍ DŮKAZŮ)
- KONZISTENTNÍ (I VZHLEDEM K CHOVÁNÍ)
- UVĚDOMOVÁNÍ SI MOŽNÝCH ZDROJŮ ZKRESLENÍ VLASTNÍHO MYŠLENÍ BEZ OHLEDU NA POCIT JISTOTY!

KRITICKÉ MYŠLENÍ NENÍ…

- KRITIZOVÁNÍ, POHRDÁNÍ, NEGATIVISMUS, CYNISMUS…
- ODMÍTÁNÍ TVRZENÍ A DOPORUČENÍ NA ZÁKLADĚ SUBJEKTIVNÍHO POCITU NEJISTOTY
- „ROVNOSTÁŘSKÝ“ PŘÍSTUP K NÁZORŮM BEZ OHLEDU NA DŮKAZY
- AUTOMATICKÝ „PRŮVODNÍ JEV“ INTELIGENCE NEBO ÚROVNĚ VZDĚLÁNÍ

POZOR NA **PŘEHNANÉ SEBEVĚDOMÍ** – KOGNITIVNÍ ZKRESLENÍ NELZE „VYPNOUT“!!!

KDYŽ SE MÝLÍM, JE TO STEJNÝ POCIT, JAKO KDYŽ MÁM PRAVDU, POKUD ŘEŠENÍ/ VYSVĚTLENÍ DÁVÁ SMYSL. To, že existují i další, stejně dobrá nebo dokonce lepší řešení/vysvětlení, či často uvědomíme, až když silutaci hodnotíme **zpětně.**

ZKRESLENÍ V PROSPŘECH KONGRUENCE

PŘEHNANÁ SEBEDŮVĚRA

KDYŽ SE MÝLÍM, JE TO STEJNÝ POCIT, JAKO KDYŽ MÁM PRAVDU, POKUD ŘEŠENÍ/ VYSVĚTLENÍ DÁVÁ SMYSL. To, že existují i další, stejně dobrá nebo dokonce lepší řešení/vysvětlení, či často uvědomíme, až když silutaci hodnotíme **zpětně.**

„Jak jsem si toho mohl nevšimount??“

V medicíně: PŘEDČASNÉ UZAVŘENÍ

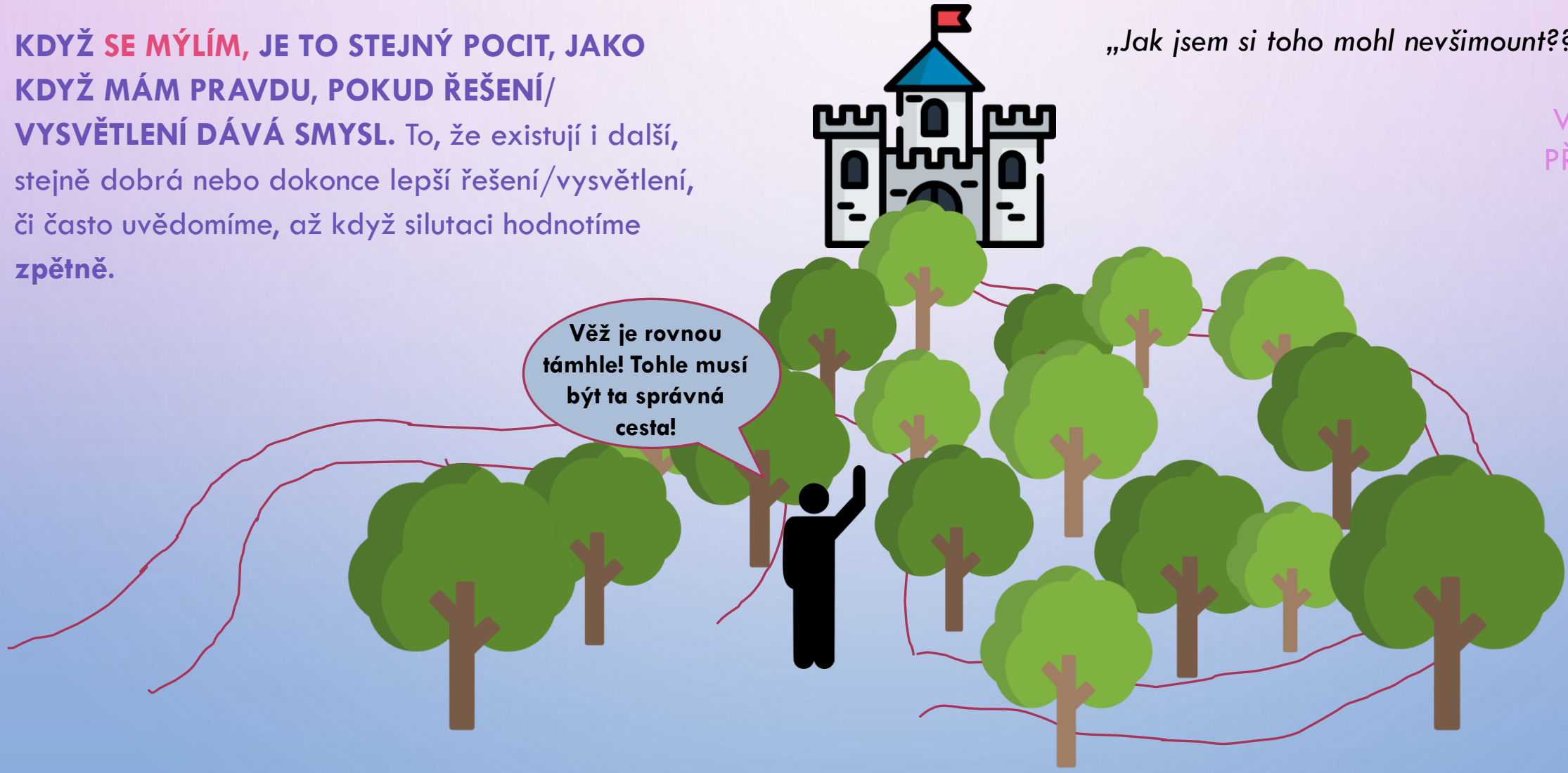

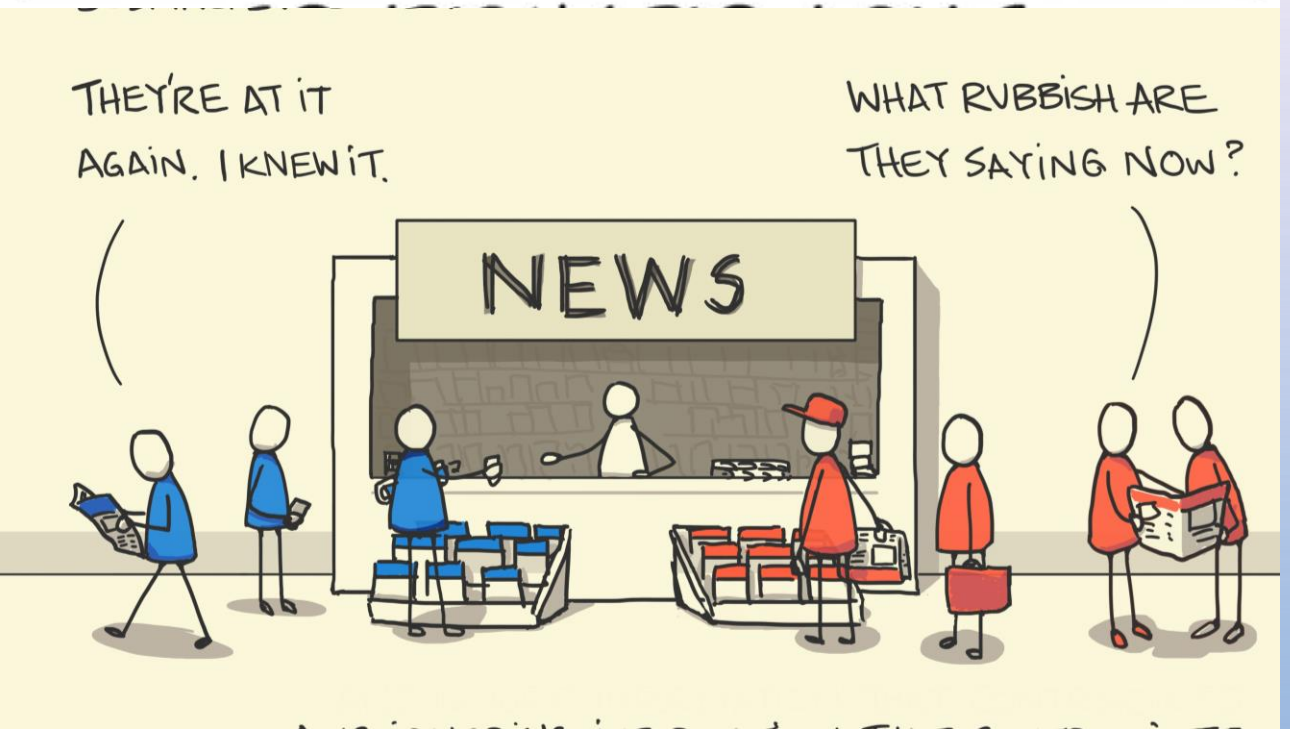

- **KRITICKÉ MYŠLENÍ JE DOVEDNOST,** KTERÁ SE MUSÍ SYSTEMATICKY ROZVÍJET A K NÍŽ NEJSME PŘIROZENĚ PŘEDISPONOVÁNI.
- VYSOCE INTELIGENTNÍ LIDÉ MAJÍ SICE LEPŠÍ PŘEDPOKLADY POROZUMĚT ZÁKONITOSTEM LOGICKÉHO USUZOVÁNÍ A PODSTATĚ CHYB V USUZOVÁNÍ, AVŠAK MAJÍ **STEJNĚ JAKO VŠICHNI TENDENCI SE TĚCHTO CHYB DOPOUŠTĚT**!
- VYSOKÁ MÍRA INTELIGENCE BÝVÁ NAVÍC RIZIKOVÁ V TOM, ŽE TAKOVÍTO LIDÉ UMÍ **PŘESVĚDČIVĚ FORMULOVAT I ZAVÁDĚJÍCÍ ARGUMENTY** A MOHOU MÍT NEADEKVÁTNÍ **DŮVĚRU VE SVÉ INTELEKTUÁLNÍ SCHOPNOSTI** (NAPŘ. POSUZOVÁNÍ INFORMAČNÍCH ZDROJŮ MIMO OBOR) A TENDENCI SPOLÉHAT NA ZÁVĚRY SVÝCH ÚSUDKŮ.

JAK PŘEMÝŠLÍ SKUTEČNÝ ODBORNÍK ☺

KRITICKÉ MYŠLENÍ JE DOVEDNOST. NEPŘICHÁZÍ SAMA OD SEBE – MUSÍ SE ROZVÍJET.

ZNAKY KRITICKY MYSLÍCÍHO ČLOVĚKA:

- OTEVŘENOST INFORMACÍM, ARGUMENTŮM A ZMĚNĚ NÁZORU
- ZDRAVÝ SKEPTICISMUS
- ZVÍDAVOST
- PEČLIVOST A PŘESNOST VE VYJADŘOVÁNÍ
- OPATRNOST A SEBEREFLEXE V MYŠLENÍ A NASLOUCHÁNÍ
- POKORA – UVĚDOMOVÁNÍ SI VLASTNÍCH LIMITŮ A OTEVŘENOST KONSTRUKTIVNÍ KRITICE (ZKRESLENÍ, OMEZENÉ ZNALOSTI A PŘÍSTUP K INFORMACÍM, CHYBOVOST V USUZOVÁNÍ)

KRITICKÉ MYŠLENÍ JE DOVEDNOST. NEPŘICHÁZÍ SAMA OD SEBE – MUSÍ SE ROZVÍJET.

CHARAKTER * USUZOVÁNÍ * ARGUMENTACE * ADEKVÁTNÍ KRITÉRIA * METAKOGNICE

DOVEDNOSTI, NA NICHŽ SE ZAKLÁDÁ KRITICKÉ MYŠLENÍ:

- IDENTIFIKOVAT TVRZENÍ A ZDŮVODNĚNÍ / VYSVĚTLENÍ
- IDENTIFIKOVAT V DISKUZI „SPOLEČNOU PŮDU“
- POSOUDIT ADEKVÁTNOST SÍLY (JISTOTY) TVRZENÍ A SÍLU DOSTUPNÝCH DŮKAZŮ
- ADEKVÁTNĚ ZDŮVODNIT VLASTNÍ TVRZENÍ
- LOGICKY SPRÁVNĚ USUZOVAT Z DOSTUPNÝCH INFORMACÍ A VYVOZOVAT ZÁVĚRY
- POSOUDIT MÍRU (NE)JISTOTY ZÁVĚRU
- PTÁT SE RELEVANTNÍ OTÁZKY A AKTIVNĚ NASLOUCHAT
- VYHLEDÁVAT INFORMACE A POSOUDIT, KDY JSOU DALŠÍ INFORMACE NUTNÉ
- POSOUDIT RELEVANTNOST INFORMACÍ I DALŠÍHO ZDŮVODŇOVÁNÍ VZHLEDEM K SITUACI
- **ZNÁT RIZIKA ZKRESLENÍ A PŘEDPOJATOSTÍ V MYŠLENÍ A ZPŮSOBY, JAK SE JIM VYVAROVAT NEBO MINIMALIZOVAT JEJICH DOPADY**

DEDUKTIVNÍ LOGIKA

- POKUD POVAŽUJI PREMISY ZA PRAVDIVÉ A ARGUMENT JE POSKLÁDÁN SPRÁVNĚ, MUSÍM I ZÁVĚR POVAŽOVAT ZA PRAVDIVÝ.

Stihnu přes víkend napsat esej?

- *K vypracování eseje potřebuji minimálně 15 hodin. Po započtení všech plánovaných aktivit mi v sobotu zbyde na esej pouze 5 hodin. Esej tudíž v sobotu nestihnu napsat.*

INDUKTIVNÍ LOGIKA

- PRAVDIVOST ZÁVĚRU NELZE OVĚŘIT – MOHU POUZE POSUZOVAT SILU DŮKAZŮ. JAKÉKOLIV NOVÉ INFORMACE MOHOU ARGUMENT POSILNIT NEBO OSLABIT, DOKONCE I ZÁVĚR ZCELA VYVRÁTIT.

Je lék X bezpečný?

- *Z 5000 lidí, kteří zatím užili lék proti bolesti X, nikdo nenahlásil žádné vedlejší účinky.*
- *Pak se paní AB po užití léku přibližně do hodiny udělalo špatně.*
- *Paní AB užila lék proto, že měla v daný den silné bolesti hlavy, na jaké nebyla zvyklá.*

ODKUD SE BEROU **MÉ** POSTOJE?

JSOU FYZICKÉ TRESTY PŘÍPUSTNÝ A ÚČINNÝ NÁSTROJ VÝCHOVY?

JE LEPŠÍ ZNAČKA PRACÍHO PROSTŘEDKU X ALEBO Y?

DEZINFORMACE A UKOTVENÍ

DEZINFORMACE A UKOTVENÍ

- INFORMACE Z PRVNÍHO ZDROJE SLOUŽÍ – ČASTO NEVĚDMOKY – JAKO KOTVA PRO POSUZOVÁNÍ DALŠÍCH INFORMACÍ
- PŘÍPAD "POUČENÉHO DEZINFORMÁTORA" – HEURISTIKA **UKOTVENÍ,** HEURISTIKA **PŘEDČASNÉHO UZAVŘENÍ** (= POKUD JIŽ „VŠECHNO DO SEBE ZAPADÁ", PŘÍJMÁM ŘEŠENÍ, ANIŽ BYCH POSUZOVAL DALŠÍ INFORMACE A ALTERNATIVNÍ VYSVĚTLENÍ) A HEURISTIKA **KONGRUENCE** (= POKUD MI INFORMACE PODPOŘÍ URČITOU TEORII, NEPOSUZUJI ALTERNATIVNÍ VYSVĚTLENÍ)

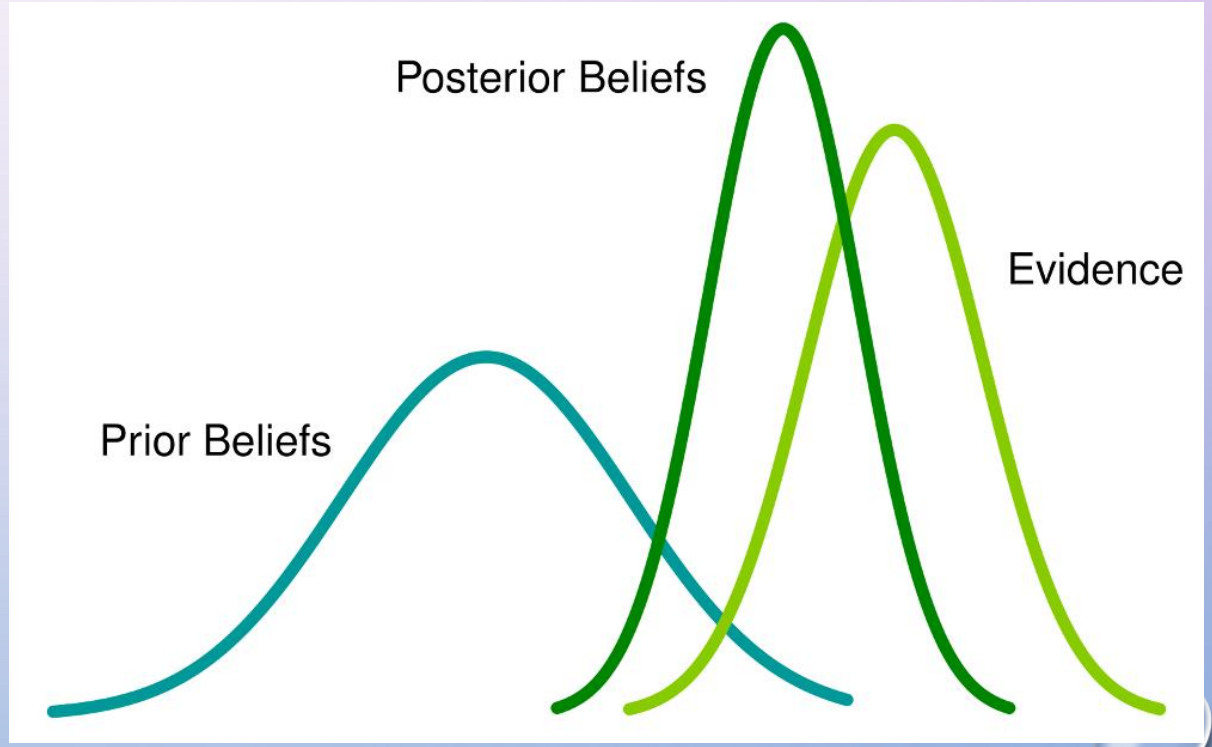

HEURISTIKA DOSTUPNOSTI

- DÁVÁME VYŠŠÍ DŮRAZ NA (VÍCE V ROZHODOVÁNÍ VYUŽÍVÁME) INFORMACE, KTERÉ JSOU SNADNO DOSTUPNÉ A ČASTO SE S NIMI SETKÁVÁME – UMÍME SI JE RYCHLE A SNADNO VYBAVIT (PROTOMÁME TAKÉ TENDENCI VYUŽÍVAT OSOBNÍ ZKUŠENOST)
- BĚŽNÉ ZDROJE: NEDÁVNÝ PACIENT; ZPRÁVY V MÉDIÍCH; STEREOTYPY O ETNICKÝCH MENŠINÁCH; TYPICKÝ PROBLÉM V DANÉM OBDOBÍ

HEURISTIKA DOSTUPNOSTI A DEZINFORMACE

- LIDÉ NEMUSÍ DEZINFORMACI VYSLOVENĚ VĚŘIT – POUHÁ EXISTENCE „ODLIŠNÝCH POHLEDŮ“ V MÉDIÍCH, AČKOLI MOHOU BÝT VŠECHNY VYVRÁCENY, VYTVÁŘÍ ILUZI, ŽE DOPORUČENÉ ŘEŠENÍ JE KONTROVENZNÍ A ŽE JE TĚŽKÉ SPRÁVNĚ SE ROZHODNOUT
- KVŮLI **ZKRESLENÍ VE PROSPĚCH STATUS QUO** VEDE K NEDOSTATKU KOMPLIANCE (SPÍŠE NEŽ KONKRÉTNÍMU POSTOJI)
- POSTOJ SE MŮŽE ZMĚNIT DODATEČNĚ NA ZÁKLADĚ **KOGNITIVNÍ DISONANCE** („NEDĚLÁM TO, PROTOŽE... MÁM NA TO DOBRÝ DŮVOD“)

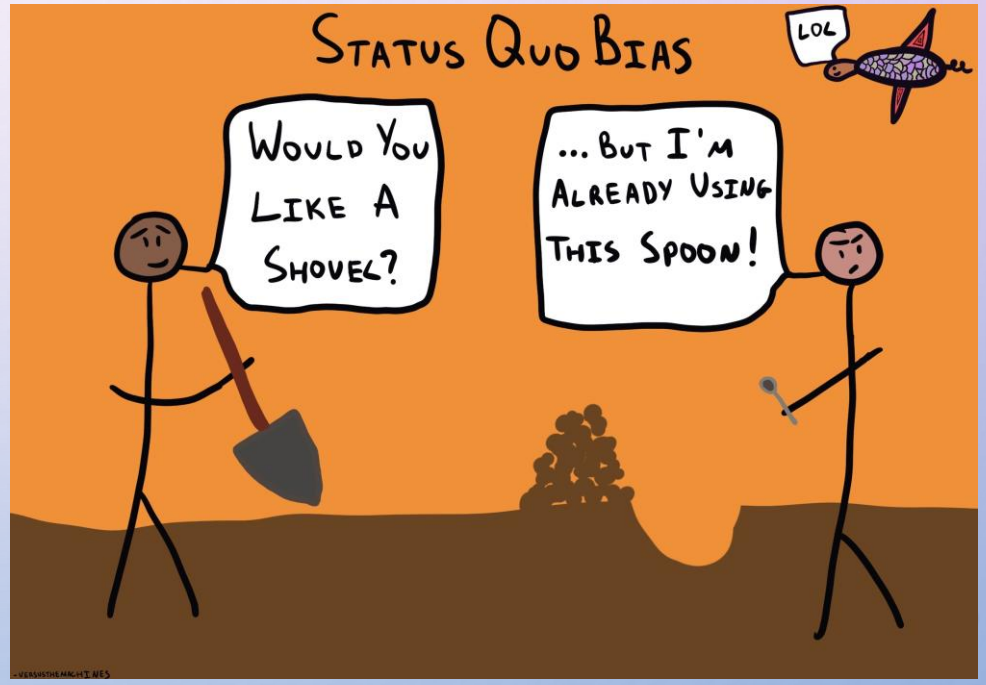

ZDRAVÍ PODPORUJÍCÍ CHOVÁNÍ

Která cesta je lepší?

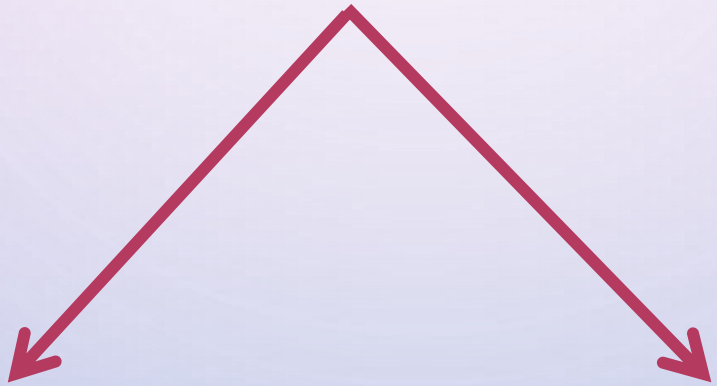

PODPOŘIT **NÁVYKY, NAPODOBOVÁNÍ A NORMY** – aby pacient přijal chování jako normální nebo nutné a příliš nad ním nepřemýšlel

PODNÍTIT **PŘEMÝŠLENÍ NAD DŮSLEDKY** a nechat pacienta, aby při změně chování uplatnil vlastní vůli a způsoby sebekontroly

INDIVIDUÁLNÍ VLIV: CO LIDI PŘESVĚDČÍ A CO ODRADÍ?

Persuaze → Postoj → Chování

INDIVIDUÁLNÍ VLIV: CO LIDI PŘESVĚDČÍ A CO ODRADÍ?

OVLIVNÍ POSTOJ MÉ CHOVÁNÍ?

- **SÍLA POSTOJE** – ČÍM SILNĚJI SE S POSTOJEM/CÍLEM IDENTIFIKUJI, TÍM VĚTŠÍ PRAVDĚPODOBNOST, ŽE SE PODLE NĚJ BUDU CHOVAT

- **KOGNITIVNÍ DOSTUPNOST** – ČÍM ČASTĚJI JE MI DŮLEŽITOST CHOVAT SE PODLE POSTOJE PŘIPOMÍNÁNA, TÍM VĚTŠÍ PRAVDĚPODOBNOST, ŽE SE PODLE NĚJ BUDU CHOVAT

- **SPECIFIČNOST** – POSTOJE VZTAHUJÍCÍ SE KE KONKRÉTNÍMU, SNADNO PŘEDSTAVITELNÉMU A ČASOVĚ UKOTVENÉMU CHOVÁNÍ SPOUŠTĚJÍ CHOVÁNÍ SNADNĚJI NEŽ OBECNÉ POSTOJE VZTAHUJÍCÍ SE K OBECNÝM „DOPORUČENÍM“2

- **SOCIÁLNÍ NORMY** – POKUD JE CHOVÁNÍ POVAŽOVANÉ ZA NORMÁLNÍ V ROZPORU S POSTOJEM, JE NIŽŠÍ PRAVDĚPODOBNOST, ŽE SE BUDU CHOVAT PODLE POSTOJE

PERSUAZE – JAK FUNGUJE?

„Centrální“ cesta

Pádnost argumentů

„Periferní“ cesta

Heuristiky:
Charakteristiky řečníka
Povrchní charakteristiky zprávy
Charakteristiky adresáta zprávy

JAK POZNÁM KRITICKY MYSLÍCÍHO ČLOVĚKA?

JAK POZNÁM KRITICKY MYSLÍCÍHO ČLOVĚKA?

- KLADE DŮRAZ NA **DŮKAZY** – U SEBE I OPOZICE, ROZLIŠUJE MÍRU PODPOŘENÍ TVRZENÍ (ŘÁDNÝ DŮKAZ VS. SPEKULACE; SROVNÁNÍ SÍLY DŮKAZŮ PROTICHŮDNÝCH TVRZENÍ; ALTERNATIVNÍ VYSVĚTLENÍ ATD.)
- POSUZUJE **VĚROHODNOST ZDROJE** INFORMACE – CO TO ZNAMENÁ?
- **ZAJÍMÁ SE O PROTIARGUMENT A POMÁHÁ OPONENTOVI FORMULOVAT JEJ CO NEJPŘESNĚJI** (STRÁNÍ SE ARGUMENTAČNÍCH FAULŮ A NEZNEUŽÍVÁ OSLABENOU POZICI OPONENTA)
- **UVĚDOMUJE SI, ŽE JE VŽDYCKY ZAUJATÝ A NÁCHYLNÝ K LOGICKÝM CHYBÁM,** I KDYŽ TO PŘÍMO „NEPOCIŤUJE“, A TESTUJE SVÁ KOGNITIVNÍ ZKRESLENÍ („PŘIJAL BYCH TENTO ARGUMENT OD OPONENTA?“; „EXISTUJE ALTERNATIVNÍ VYSVĚTLENÍ?“; „CO BY ZMĚNILO MŮJ NÁZOR?“)
- CHOVÁ SE **ZODPOVĚDNĚ OHLEDNĚ TOHO, CO ŘÍKÁ** (UVĚDOMUJE SI, ŽE I NEPODLOŽENÝ VÝROK MŮŽE LIDI OVLIVNIT, NAPŘ. VYVOLAT NEOPRÁVNĚNÉ POCHYBNOSTI, NEŽÁDOUCÍ CHOVÁNÍ…)
- **ZNÁ POVAHU INDUKTIVNÍCH ARGUMENTŮ** – JE PŘIPRAVENÝ ZMĚNIT NÁZOR S PŘÍCHODEM NOVÝCH INFORMACÍ; ROZLIŠUJE SILNÝ A SLABÝ ARGUMENT, DOSTATEK A NEDOSTATEK INFORMACÍ; UVĚDOMUJE SI, ŽE NĚKDY JE NUTNÉ UDĚLAT ZÁVĚR Z LIMITOVANÝCH INFORMACÍ – POSUZUJE KVALITU ARGUMENTU V ČASE, KDY BYL FORMULOVÁN, NIKOLIV ZE ZPĚTNÉHO POHLEDU (HINDSIGHT BIAS)

JAK NA KOGNITIVNÍ CHYBY A ZKRESLENÍ

S POKOROU.

- KURZ KRITICKÉHO MYŠLENÍ – OSVOJENÍ PRINCIPŮ, POVĚDOMÍ O KOGNITIVNÍCH CHYBÁCH – JSOU ČASTÉ A **VYSKYTUJÍ SE VŽDYCKY**! NEPODCEŇOVAT!
- NÁVYK KLADENÍ OTÁZEK PROTI ZKRESLENÍ („DE-BIASING“): **„JAK BY TO MOHLO BÝT JINAK?“** – ALTERNATIVNÍ VYSVĚTLENÍ A POSTUPY; DIFERENCIÁLNÍ DIAGNOSTIKA; **OVĚŘENÍ VYVRÁTITELNOSTI**: „CO BY SE MUSELO STÁT, ABYCH ZMĚNIL NÁZOR?“ – PODNĚCUJI DALŠÍ OVĚŘOVÁNÍ
- **MEDICÍNA ZALOŽENÁ NA DŮKAZECH** – OSVOJENÍ PRINCIPŮ VĚDECKÉHO MYŠLENÍ, SCHOPNOST POSUZOVAT SÍLU DŮKAZŮ – UDĚLAT Z TOHO NÁVYK
- ODPOČINEK A PROSTOR PRO DĚLÁNÍ ROZHODNUTÍ – K HEURISTIKÁM SE UCHYLUJEME PŘEDEVŠÍM, KDYŽ NEMÁME DOSTATEK ZDROJŮ (ČAS, ENERGIE, MENTÁLNÍ KAPACITA).
- DODRŽOVÁNÍ PROTOKOLŮ; ZÍSKÁVÁNÍ **DRUHÉHO POHLEDU** (*SECOND OPINION*) – OBZVLÁŠŤ U VYSOKÉHO RIZIKA ZKRESLENÍ (EMOČNÍ ZAUJATOST, OVLIVNĚNOST SPECIFICKÝM INFORMAČNÍM VSTUPEM)

KRITICKÁ DISKUSE: NÁMĚTY, KTERÉ VÁM MOŽNÁ NENAPADLY…

- **ZAČÍT OD SEBE A SVÉ REFERENČNÍ SKUPINY** – „JE TOTO DOBRÝ ARGUMENT? PŘIJAL BYCH TAKOVÉTO ZDŮVODNĚNÍ OD OPONENTA? DOPOUŠTÍ SE OSOBA NEBO MÉDIUM, KTERÉMU JINAK DŮVĚŘUJI NEBO SE S NÍM ZTOTOŽŇUJI, NĚJAKÉ PROBLEMATICKÉ STRATEGIE V PREZENTACI ARGUMENTŮ A SNAZE LIDI PŘESVĚDČIT? KDE VIDÍM MOŽNÁ KONFIRMAČNÍ ZKRESLENÍ? JAKÉ ALTERNATIVY NEZVAŽUJI?“
- V DEBATĚ S OPONENTEM SE SPÍŠE NA KOMUNIKACI SVÉHO POSTOJE A VYVRACENÍ TVRZENÍ, S KTERÝMI NESOUHLASÍM, ZAMĚŘIT NA **DŮSLEDNÉ REFLEKTOVÁNÍ POSTOJE DRUHÉ STRANY** (= AKTIVNÍ NASLOUCHÁNÍ) – POMOCT MU VERBALIZOVAT ARGUMENT TAK, JAK JE ZAMÝŠLEN („JE TOHLE TO, CO JSI MYSLEL?“)
- HLEDÁNÍ **SPOLEČNÉ PŮDY** („V ČEM SPOLU SOUHLASÍME?“) A ZÁKLADNÍHO BODU ROZPORU
- OTEVŘENÉ **PŘIZNÁVÁNÍ OMYLŮ** JAKO SAMOZŘEJMOST A **SCHOPNOST MĚNIT NÁZOR** NA ZÁKLADĚ NOVÝCH INFORMACÍ JAKO CTNOST

DĚKUJI ZA POZORNOST!